

VAŽNOST
MEĐUNARODNE
MOBILNOSTI
STUDENATA

Što je akademska mobilnost?

Pojam “akademska mobilnost” odnosi se na boravak studenata ili nastavnika visokih učilišta na drugome visokom učilištu u svrhu studija. Pojam se primarno odnosi na međunarodnu mobilnost (boravak na visokom učilištu izvan matične zemlje), ali može se odnositi i na period studiranja na drugome visokom učilištu u matičnoj zemlji. Pojam se može odnositi na kratke programe razmjene (npr. razdoblje od jednog semestra ili jedne akademske godine koje se onda priznaje na matičnoj instituciji) ili na cjelovite studijske programe koji završavaju dodjelom diplome (eng. degree programme) (Institut za razvoj obrazovanja, 2011).

Kada se govori o “mobilnosti mladih” u kontekstu Europske unije, pojam akademske mobilnosti također se može definirati u kontekstu širem od samog studiranja: odnosi se i na boravak u nekoj drugoj zemlji radi radne prakse, rada u zajednici ili dodatne izobrazbe u kontekstu cjeloživotnog učenja (EU Recommendation, 2006). Osim fizičke mobilnosti također postoji, tzv. virtualna mobilnost, odnosno korištenje informacijsko-komunikacijskih tehnologija za razvoj partnerstva ili “razmjene na daljinu” s mladima u drugim zemljama kao dio obrazovnih projekata, osobito u kontekstu škola (ibidem).

Studenti
s invaliditetom

MEĐUNARODNA
MOBILNOST
STUDENATA

VAŽNOST
MEĐUNARODNE
MOBILNOSTI
STUDENATA

Što je akademska
mobilnost?

Akademska
mobilnost kao
politički cilj u
Europskoj uniji

Akademska mobilnost kao politički cilj u Europskoj uniji

U Europskoj uniji akademska mobilnost nije važna samo u kontekstu prava slobodnog kretanja koje pripada svim europskim građanima nego ona pridonosi i ostvarivanju političkih ciljeva Europske unije, kao što su njegovanje osjećaja pripadnosti Europi kod građana, promicanje socijalne i profesionalne integracije te osiguravanje konkurentnosti europskoga gospodarstva u globaliziranom okruženju (EU Conclusions, 2008).

Prema Europskoj povelji kvalitete za mobilnost (EU Recommendation, 2006), izgradnja "Europskog prostora znanja" prioritet je Europske unije, dok upravo kroz obrazovanje Europljani mogu steći zajedničke kulturne reference koje će biti osnova europskoga građanstva i ujedinjene Europe u političkom smislu. Također, Povelja naglašava da su, u kontekstu međunarodnoga gospodarstva temeljenog na znanju, otvorenost prema stranim kulturama i sposobnost rada i obrazovanja u višejezičnim sredinama nužni za konkurentnost europskoga gospodarstva. Preduvjet je takvih sposobnosti međusobno otkivanje raznolikosti zemalja Europe te povećanje međusobnih kontakata i razmjene znanja i iskustava među građanima Europe.

Povelja postavlja za dugoročan cilj boravak u drugoj europskoj zemlji kao pravilo za sve mlade u Europi. Kako bi se postigao taj cilj, Povelja navodi

kako je neophodno u svim državama članicama EU-a izraditi mjere za poticanje mobilnosti učenika, studenata, istraživača i općenito mladih i svih drugih koji su uključeni u obrazovni proces (uključujući nastavnike). Konkretno, u području visokog obrazovanja Povelja preporučuje državama članicama EU-a da svaki student u visokom obrazovanju dobije priliku provesti razdoblje svog studija u inozemstvu kroz studijsku razmjenu, program izobrazbe ili radnu praksu. Odgovornost je visokih učilišta da osiguraju da ovakva razdoblja mobilnosti postanu integralan dio studijskih programa (EU Recommendation, 2006).

Upravo zbog gore spomenute važnosti mobilnosti pokrenut je europski program za akademsku mobilnost ERASMUS. Program je pokrenut 1987. godine i postao je najveći program Europske unije za visoko obrazovanje preko kojega 200.000 europskih studenata na godinu studira u inozemstvu. Od početka provedbe programa pa dosad u ERASMUS-u je sudjelovalo više od 2,2 milijuna europskih studenata, a od 1997. do danas također je 250.000 nastavnika i administrativnog osoblja sudjelovalo u programima razmjene. S godišnjim budžetom od 450 milijuna eura, u ERASMUS-u sudjeluje više od 4000 visokih učilišta iz 33 europske zemlje (European Commission, 2011a).

Bilješke

Studenti
s invaliditetom

MEĐUNARODNA
MOBILNOST
STUDENATA

Važnost akademske mobilnosti za pojedince, institucije i društvo u cjelini

Osim političke važnosti akademske mobilnosti u Europskoj uniji, mobilnost studenata donosi pozitivne pomake na individualnoj, institucionalnoj i široj društvenoj razini (ESIB, 2007).

Među svim pozitivnim rezultatima mobilnosti na individualnoj razini, onaj koji se najviše naglašava jest da iskustvo boravka u drugoj zemlji može povećati zapošljivost pojedinca i time povećati njegove mogućnosti za zapošljavanje na međunarodnom tržištu rada (EU Conclusions, 2008; ESIB, 2007). Naime promjene na tržištu rada, ali i u svim područjima društva zbog globalizacije znače da studenti moraju steći nova znanja kako bi mogli uspješno sudjelovati u današnjem društvu nakon što diplomiraju. Te se vještine najbolje mogu steći u okruženju u kojem su nastavnici, studenti i administrativno osoblje svjesni međunarodnih trendova i spremni sudjelovati u međunarodnim razmjenama i raspravama (ESIB, 2007).

Što se tiče ostalih pozitivnih rezultata mobilnosti na individualnoj razini, izloženost drugim kulturama i jezicima također razvija uzajamno (ili međukulturalno) razumijevanje građana, promiče solidarnost, razmjenu ideja i bolje znanje o različitim kulturama (EU Recommendation, 2006). Nadalje, studentska mobilnost nudi doživljaj drukčije okoline i iskustva učenja, što potiče razvijanje novih kulturnih, društvenih i akademskih

vrijednosti i omogućuje osobni razvoj. Razvijanje ovih sposobnosti također je važno i za društvo jer se povećava razina tolerancije i jača svijest o nužnosti borbe protiv svih oblika diskriminacije (ESIB, 2007).

Osim koristi pojedinaca, akademska mobilnost izravno pridonosi razvoju visokog obrazovanja. Mobilni studenti i nastavnici nositelji su novih ideja i novih kontakata čime utječu na povećanje međunarodne suradnje među visokim učilištima. Oni također omogućuju razmjenu znanstvenih iskustava i pronalazaka, čime se stvaraju okolnosti povoljne za razvoj inovacija te za uvođenje novih sadržaja i metoda u nastavni program i proces učenja. Iskustvo stečeno kroz programe akademske mobilnosti dovodi do propitivanja tradicionalnih praksi na visokim učilištima, pruža mogućnost usporedbe između institucija i sustava te na taj način utječe na razvoj kvalitete visokog obrazovanja i istraživanja (ESIB, 2007).

Osobno iskustvo studenta Marina Kraljevića

student 3. godine preddiplomskog studija Poslovna ekonomija, smjer Menadžment o semestru provedenom na razmjeni na Karl-Franzens sveučilištu, Graz

Napisati "nešto" o ERASMUSU i o vremenu provedenom na drugom sveučilištu, u drugom

Bilješke

Studenti
s invaliditetom

MEĐUNARODNA
MOBILNOST
STUDENATA

VAŽNOST
MEĐUNARODNE
MOBILNOSTI
STUDENATA

**Važnost
akademske
mobilnosti
za pojedince,
institucije i društvo
u cjelini**

gradu, među drugim ljudima, drugim kulturama, u drugoj atmosferi zaista je nezahvalno. To “nešto” ne može se napisati, staviti na papir ili nekome objasniti, to “nešto” mora se proživjeti i vidjeti, osjetiti! Ali biti kolegijalan, barem pokušati prenijeti dio iskustava na papir, odnosno na web, u najmanju ruku moja je obveza, ali i znak zahvale onima koji su to iskustvo učinili dostupnim meni.

Svi problemi koje ste osjetili na svojoj koži do dolaska u to zacrtano mjesto studiranja, sva birokracija s kojom ste se borili, svi izgubljeni živci dolaskom u vaš novi svijet – nestaju. Jedini zadatak koji imate pred sobom jest izvući maksimum iz nadolazećeg vremena u svakom smislu. Prvi kontakti općenito su teški, ali prvi kontakt sa Sveučilištem u Grazu uopće nije bio takav, baš naprotiv. Cijela mala vojska akademskog osoblja zadužena je da vama kao studentu sve bude podređeno, lako dostupno, brzo shvatljivo i jednostavno upotrebljivo. Prvi dojam... Hm, prvi dojam bilo je pitanje: “Je li moguće da nešto tako dobro funkcionira?” I poslije se pokazalo da jest. Ima li uopće smisla ići u detalje i pokušavati ih objasniti? Mislim da ne. I ne samo da bi bilo možda i predugo opisivati sve korake upoznavanja sa životom na Sveučilištu nego bi takvo što bilo i nepošteno prema nekima koji će ga posjetiti. Naprosto, takvu vrstu pozitivnog iznenađenja ne želim vam uskratiti. Eto, za one koji će posjetiti Sveučilište u Grazu, imaju moju riječ da će im sve proteći u najboljem redu, što podrazumijeva i učenje, naravno.

Život u gradu Grazu mogu pokušati dočarati činjenicom koja govori da sam grad ima nešto više od tristo tisuća stanovnika, a studenata više od pedeset tisuća. Što znači zagarantirano nekoliko stvari: zabavu, raznolikost sadržaja, raznolikost sporta i dostupnost događanja. Praktično to znači da za subotnju večer možete izabrati između izlaska do sitnih jutarnjih sati, odlaska na koncert, posjeta operi ili možda samo dobrog druženja kod prijatelja. Shopping, kave, šetnje i slične stvari ne treba spominjati, mislim da se takve stvari podrazumijevaju. Ono što je možda malo neobično za našu kulturu, barem primorsku kulturu života, jesu druženja u parkovima i popodneva provedena u njima. Svakako, neće vam biti dosadno.

O. K., u Grazu ste, imate slobodan vikend, željeli bi ste napraviti kratki izlet u neki od austrijskih gradova? Tu nemate problema. Izvrsna željeznička mreža i pristupačne cijene ovakve će izlete napraviti lako ostvarivima. Ali tu je i nešto što nikako ne smijem zaboraviti, a to je ERASMUS Network - studentska organizacija koja će također organizirati izlete, putovanja, druženja i slične stvari za međunarodne studente. Nešto što nikako ne biste trebali propuštati. Što više vidite, vaše će iskustvo biti zasigurno potpunije.

Graz International u ljetnom semestru 2009/2010. u brojkama je izgledao ovako: 498 studenata iz 48 zemalja svijeta i 4 kontinenta.

Živjeti, raditi, učiti i biti dio ovih brojki, kao što napisah na početku, neopisivo je, neprocjenjivo.

Bilješke

Studenti
s invaliditetom

MEĐUNARODNA
MOBILNOST
STUDENATA

VAŽNOST
MEĐUNARODNE
MOBILNOSTI
STUDENATA

**Važnost
akademske
mobilnosti
za pojedince,
institucije i društvo
u cjelini**

**Općenite
prepreke
u akademskoj
mobilnosti**

Pružna bezbroj mogućnosti, uči toleranciji i uvažavanju, pokazuje različite poglede na svijet i probleme te pokazuje različite načine njihovih rješavanja. Otkriva neke druge kulture, neke druge načine života. Uči uvažavanju razlika i boljoj komunikaciji, uči kako biti bolji, potpuniji čovjek.

I na kraju, čitajući prethodne retke, meni samom izgledaju kao plaćena propaganda, neka vrsta reklame. Ali najbolju "reklamu" napisali su sami ljudi u Grazu, samo Sveučilište, kolege i nezaboravna iskustva i uspomene kojih se svaki ERASMUS student rado sjeća, pa tako i ja.

Općenite prepreke u akademskoj mobilnosti

Iako je akademska mobilnost postala prioritet u Europi (na razini Europske unije, ali i na razini vlada i visokih učilišta), mobilnost mladih u Europi prečesto ostaje iznimka i to posebno vrijedi za studente od kojih samo mali dio putuje u drugu zemlju na studij ili radnu praksu (EU Recommendation, 2006). Kao što je navedeno u uvodu, prema statistikama za 2007. godinu (UNESCO, 2009) tek 2,7% europskih studenata sudjelovalo je u programima mobilnosti, što je daleko od cilja Bolonjskog procesa prema kojem bi do 2020. godine 20% svih europskih studenata trebalo provesti određeno razdoblje studiranja u inozemstvu.

Sama Europska komisija prepoznala je da je mobilnost i dalje neravnomjerno raspoređena ovisno o vrstama studija i pojedinim zemljama, i to često kao rezultat nedostatka informacija, problema s financiranjem i nedovoljnog priznavanja razdoblja studija u inozemstvu od strane matičnih visokih učilišta (EU Conclusions, 2008). U priopćenju Bolonjskog procesa 2007. godine (Londonsko priopćenje, 2007) ministri obrazovanja diljem Europe navode kako se kao najznačajnije prepreke mobilnosti ističu pitanja viza i priznavanja kvalifikacija, nedovoljni financijski poticaji i nefleksibilno mirovinsko osiguranje (za mobilnost nastavnika i istraživača). Za daljnji poticaj mobilnosti akademskog i stručnog osoblja te studenata preporučuje se povećavanje broja programa mobilnosti i izrade fleksibilnih kurikuluma, kao i zagovaranje da visoka učilišta preuzmu veću odgovornost za mobilnost akademskog i stručnog osoblja i studenata.

Ipak, od svih prepreka najčešće se navodi problem financiranja perioda studiranja u inozemstvu kao jedna od glavnih prepreka u međunarodnoj mobilnosti. Životni troškovi (smještaj, hrana, prijevoz), troškovi literature i administrativni troškovi predstavljaju značajan izdatak za studente. Dodatan problem predstavlja potencijalna razlika u životnom standardu između matične zemlje i zemlje u koju se odlazi na studij.

Bilješke

Studenti
s invaliditetom

MEĐUNARODNA
MOBILNOST
STUDENATA

Dobra praksa

Poljska - sveučilišne stipendije za mobilnost studenata s invaliditetom

Sveučilište Nicolaus Copernicus u Poljskoj pokrenulo je poseban program za dodatne stipendije s ciljem poticanja mobilnosti studenata s invaliditetom. Sveučilište nudi dodatne ERASMUS stipendije u iznosu od 200 € ili 100 € na mjesec za studente s umjerenim ili manjim stupnjem invaliditeta (studenti s većim stupnjem invaliditeta moraju se prijaviti Nacionalnoj agenciji koja vodi program ERASMUS jer postoje posebne nacionalne stipendije za ovu kategoriju studenata). Studenti s invaliditetom također mogu dobiti dodatne Rektorove stipendije za putne troškove za sve odlazne mobilnosti studenata (iznos ovisi o mjestu boravka i duljini boravka u inozemstvu).

[Derkowska-Rybicka i Wiśniewska \(2010\)](#)

Uklanjanje nejednakosti u akademskoj mobilnosti

Osim problema nedovoljnog ukupnog udjela mobilnih studenata u Europi, drugi problem odnosi se na to da u stvarnosti svi studenti nemaju iste šanse sudjelovati u programima mobilnosti. Prema mišljenju Europskoga studentskog zbora, one skupine studenata koje su inače suočene s preprekama ili teškoćama prilikom studija u svojim matičnim institucijama imaju veću vjerojatnost da

VAŽNOST
MEĐUNARODNE
MOBILNOSTI
STUDENATA

**Uklanjanje
nejednakosti
u akademskoj
mobilnosti**

---

budu isključene iz studentske mobilnosti. Ovo se posebno odnosi na studente s tjelesnim invaliditetom i kroničnim bolestima, studente s djecom ili studente nižeg socio-ekonomskog statusa (ESIB, 2007).

Što se tiče problema socijalnog statusa studenata koji sudjeluju u mobilnosti, studija o profilu studenata koji sudjeluju u programu ERASMUS provedena 2008. godine utvrdila je da treba staviti veći naglasak na poticanje sudjelovanja onih studenata koji nisu u mogućnosti sudjelovati iz financijskih razloga. Međutim studija istovremeno naglašava da prepreke sudjelovanju u programu nisu samo ekonomske prirode (tj. nedostatak sredstava) nego uistinu socio-ekonomske. To znači da se mjere za rješavanje ovog problema ne mogu odnositi samo na povećanje iznosa ERASMUS stipendije ili na bolje usmjeravanje stipendija na ranjive skupine nego i na bolje predstavljanje i prednosti i važnosti mobilnosti za sve studente među studentima nižeg socio-ekonomskog statusa (Souto-Otero i McCoshan, 2006).

Iako ne postoji specifična studija o akademskoj mobilnosti studenata s invaliditetom u Europi, sigurno je potreban sličan pristup i u poticanju akademske mobilnosti studenata s invaliditetom: pristup koji bi spojio ne samo ciljanu i veću financijsku potporu nego i bolje informiranje o mogućnostima i prednostima mobilnosti.

Srećom, Europska je unija u svojim dokumentima prepoznala važnost uključivanja studenata s

Bilješke

Studenti
s invaliditetom

MEĐUNARODNA
MOBILNOST
STUDENATA

invaliditetom i drugih ranjivih skupina u akademsku mobilnost. "Europska povelja kvalitete za mobilnost" osobito spominje nužnosti prilagođavanja potrebama osoba s invaliditetom i drugim ranjivim skupinama, dok se u dokumentu "Mobilnost mladih" (EU Recommendation, 2008), naglašava kako "posebnu pozornost treba posvetiti studentima koji, s obzirom na socio-ekonomsko porijeklo ili posebne potrebe, zahtijevaju dodatnu financijsku potporu". Nadalje, Europski studentski zbor naglašava da za studente s invaliditetom trebaju biti osigurane potpune i pouzdane informacije o životnim uvjetima na potencijalnim partnerskim visokim učilištima u inozemstvu, uzimajući u obzir specifične potrebe koje imaju slijepi studenti, studenti koji se kreću uz pomoć invalidskih kolica i drugi (ESU, 2008).

Gore navedena načela Europska komisija primijenila je i u programu ERASMUS. Kako bi osigurao da studenti ili osoblje s invaliditetom mogu u potpunosti iskoristiti prilike za europsku mobilnost, program ERASMUS obraća posebnu pažnju na potrebe kao što su savjetovanje i usmjeravanje, prijem studenata i nastavnika s invaliditetom, fizička pristupačnost, pedagoška i tehnička potpora te posebno financiranje dodatnih troškova. Što se tiče financiranja, ERASMUS nudi veću stipendiju kako bi pomogao u pokrivanju troškova zbog specifičnih teškoća s kojima se suočavaju osobe s invaliditetom (kao što su fizički pristup i organizacija i sadržaj nastave) (European Commission, 2011b).

Akademski mobilnost nije samo pozitivno iskustvo za osobni razvoj pojedinaca. Rezultati akademske mobilnosti osjećaju se i na institucionalnoj razini (zbog iskustava dobre prakse koje mogu pridonijeti razvoju visokih učilišta), ali i na društvenoj razini općenito: mobilnost pridonosi zapošljivosti studenata, razvoju međunarodne suradnje između pojedinaca i visokih učilišta te stvaranju osjećaja pripadnosti Europi među građanima.

Iako je Europska komisija osvijestila ovaj problem i preporučila mjere za njegovo otklanjanje, odgovornost za poticanje i podupiranje mobilnosti studenata s invaliditetom jednako snose sama visoka učilišta. Visoka učilišta mogu na primjer izdvojiti vlastita sredstva za stipendiranje studenata i pružati usluge informiranja i savjetovanja tim studentima (vidi primjer dobre prakse iz Poljske - Derkowska-Rybicka i Wiśniewska (2010)). Samo kroz osiguravanje jednakih prilika u svim segmentima visokog obrazovanja, pa i u međunarodnoj mobilnosti, može biti osigurana socijalna dimenzija visokog obrazovanja koju naglašava Bolonjski proces (Leuven Communiqué, 2009) te na taj način može biti spriječeno ponavljanje i daljnje produbljivanje nejednakosti ionako ranjivih skupina studenata.

Bilješke

Studenti
s invaliditetom

MEĐUNARODNA
MOBILNOST
STUDENATA